

p a p e r d e v i d r e

segona època **contes**

ARNAU SOLER

25 Octubre 2016

Arnau Soler Pajóan és graduat en Filologia Catalana per la Universitat Autònoma de Barcelona i actualment estudia el màster Estudis avançats de llengua i literatura catalanes (UAB-UB). Ha treballat de corrector i ha estat curador de les *Memòries* de Narcís Oller (Cossetània, 2014) i d'una antologia de contes d'Emili Vilanova (Proa, 2016), totes dues al costat d'Enric Cassany.

Caterina Albert i Paradís (l'Escala, 1869-1966), més coneguda pel pseudònim literari Víctor Català, es dedica, als inicis de la seva carrera, al conreu de la poesia i del teatre i, un cop encetat el segle XX, comença a destacar-se com una narradora de primera línia: *Drames rurals* (1902), el seu primer recull de contes, i *Solitud* (1905), la seva primera novel·la, en donen fe. Fins a la dècada de 1950 encara publica vuit reculls de contes més i la seva segona i última novel·la, *Un film (3.000 metres)*. També és destacable la seva activitat pictòrica, escultòrica i de dibuixant, així com la seva afició a l'arqueologia. Innombrables testimonis apunten, a més, que tingué sempre un delit de conservació de la llengua pròpia, que es traduí en la recollida d'adagis i mots de la gent de la seva comarca. Va ser membre de l'Acadèmia de la Llengua Catalana i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona. El 1917 presidí els Jocs Florals de Barcelona i, malgrat l'arraconament durant el noucentisme, Víctor Català no ha deixat mai de figurar en el cànon de la narrativa catalana contemporània.

Avui ens afegim a la commemoració del cinquantè aniversari de la mort de l'escriptor amb la publicació d'una prosa seva poc coneguda. Recuperada no fa gaires anys per Irene Muñoz (vegeu I. Muñoz, «Les primeres col·laboracions literàries de Caterina Albert a la premsa», dins Maria Pessarrodona, coord., *Caterina Albert. Cent anys de la publicació de Solitud*, Barcelona: Residència d'Investigadors CSIC-Generalitat de Catalunya, 2007, p. 85-102), la prosa «Hora negra» aparegué a les pàgines de *La Renaixensa* el mes d'octubre de 1902, pràcticament coincidint amb la publicació en volum de *Drames rurals*. Llegida en el context modernista, és d'una alta significació, perquè reflexiona, sense enfarfegaments teòrics, sobre dues idees clau de la seva obra (i de l'època en què escriu): la tensió entre individu i multitud i la fatalitat a què està sotmès l'individu.

L'hora negra és un moment de revelació per a l'home, una revelació «crua» i «desvergonyida»: l'únic moment en què l'instint l'adverteix de «la seva petitesa punyidora i lo poc que munta en lo Temps i l'Espai, aqueixos dos monstres que juguen amb ell una estona, com lo gat amb la rata, per a engolir-lo després sense deixar-ne rastre...». Víctor Català insinua, però, que el «jo» individuat, separant-se de la multitud informe, ha de saber obrir-se camí a la vida: és a dir, ha de ser capaç d'abandonar el bagatge col·lectiu i dirigir a plena voluntat la seva ànima individual. Això sí: la certesa que el destí no es pot eludir és compartida.

Hora negra

Qui no coneix *l'hora negra*? ¿Qui no l'ha passada, més sovint que no plou, aqueixa hora especial, casibé característica de l'ànima contemporània?

Perquè això haurien pogut envejar-nos los antics: abans no es coneixia l'hora negra, o, si es vol, era una altra mena d'*hora negra*: l'hora negra de cada u, diferencia en tots los individus, no aquesta altra que podríem calificar de genèrica, puix per a tothom presenta, si fa o no fa, el mateix caràcter.

Abans cada ser era ell, ell sol, amb sos gustos, ses preocupacions, sos interessos, diferents dels gustos, preocupacions i interessos del veí. La vida de relació, migrada, se reduïa a limitats cercles i cada u era un món que anava per lo seu compte, seguint una òrbita pròpia: per això tot era individual, inclòs l'hora negra.

Però avui que els homes s'han posat estretament en contacte uns amb altres; avui que han refinat sa sensibilitat casibé amb un patró comú; avui que la neurosis s'estén arreu com una taca d'oli i les idees circulen d'un a l'altre hemisferi amb la mateixa llibertat que l'aire, ferint milions de cervells a la vegada; avui que tothom beu en les mateixes fonts i es preocupa d'ídents problemes; avui que en les regions de l'esperit no hi ha fronteres i que tot s'ha generalitzat, també ha caigut dins de la llei comuna l'ànima humana, mig partint-se, com si diguéssim, la particular, i restant-ne una meitat en relació amb la vida i interessos exclusius de l'individu, mentres l'altra meitat passa al fons comú, a engruixir la que podríem anomenar ànima col·lectiva, la que vibra tota plegada a un sol impuls, la que és una i idèntica a ponent que a llevant, al centre que als extrems del món civilitzat.

Precisament per aqueixa ànima universal és per la que s'ha fet l'hora negra... que després se serveix cuidadosament a domicili.

Per això sap tothom, avui, fora els imbecils de solemnitat, lo que és aqueixa hora feta de les desesperances corrosives, de les ràbies sordes, de les decepcions ferotges, en què, perdut lo nord de la vida, se senten planar als destins implacables sobre el ser humà, per anihilar-lo amb sa persecució misteriosa i irreparable; aqueixa hora dels tenebrosos despit, en què no es creu més que en la pròpia maldat i en la pròpia impotència i no se sent altre anhel que el de destruir-se, ajudant al mal fat a fer més de pressa sa feina arrasadora.

¿D'a on ve l'hora negra? Qui sap! D'enllà del misteri —de vegades per los indrets més absurds— com una gran onada turbulenta que ronca amb fragors de tempesta i anega l'esperit en amargors imponderables, sense nom, cada cop més irresistibles, que baixa del cel zigzaguejant com un llam feridor i fa runa i pois, amb espantosa rapidesa, nostre benestar, nostres esperances, nostra tranquil·la confiança d'un moment abans.

A l'invadir-nos l'hora negra, la seguretat se torna confusió; la presumpció, ridícula; l'anhel de treball, en fàstic i reprovaçió de la pròpia obra. La ploma, lo cisell, lo que sia, cau de les mans trèmules; lo criteri vacil·la; la intel·ligència s'ennegreix, com un cel seré al venir l'ortatge; s'apostrofa, se rebutja, amb violent esclat de la voluntat agullonada, la vida inútil, ofensiva i turmentosa; s'agombolen motius d'odi, de defalliment, de tristesa; se regira i cerca amb febrils afany en la memòria records de càstigs i afronts per a imposar-se'ls i no se'n troben prous i prou grans; l'anhel de martiritzar-se és l'únic que fa fruit, que tempera la xardor de l'esperit conturbat...

En aquesta hora negra, esquinçades amb violència per cent mil grapes invisibles, que totes estregassen alhora, nostres innocents vanitats, com una bandera destrossada per les bales sobre el camp de batalla, és únicament quan l'home capeix ben bé la seva petitesa punyidora i lo poc que munta en lo Temps i en l'Espai, aqueixos dos monstres que juguen amb ell una estona, com lo gat amb la rata, per a engolir-lo després sense deixar-ne rastre...

L'hora negra és l'hora de les revelacions crues i desvergonyides, en què un gosa dir-s'ho tot cara a cara i sense acovardir-se, donant la raó als enemics difamadors, assotant-se amb misèries que ni els mateixos enemics sospitarien, escopint-se les ridícules pretensions, la falsa modèstia, lo pensament roí, l'enveja ben coberta, la traïció amical... Recollint a grapades tot lo llot del fons remogut, tots los *detritus* de l'ànima que puguen a flor en aquella impotent revolució, per tirar-se'ls a la cara entre riures sardònics i congòixes d'un perl dimoniac.

Lo bé mai sembla prou batut i trepitjat; lo mal, prou gros i punyent. Tots los instints perversos surten de sos caus a dir-hi la seva per a acorralar i atuir sens mirament a les pobres excuses esporuguides. Les perversions més grans semblen febles i descolorides; les passions més nobles, estúpids entreteniments; la virtut, un escarni; la justícia, un sarcasme... Tot hi munta i tot hi baixa, en aqueixa mena d'erupció psicològica, en aqueix vòmit de l'ànima... Tot s'hi barreja i tot put i... tot surt.

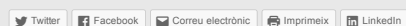
¿Ha sigut tal volta una indigestió dolorosa de somnis, de quimeres, de lluites mal païdes? Qui sap! En tot cas ha sigut una indigestió fulminant soferta i curada en poca estona.

Perquè unes vegades la tempestat no passa d'estèril tronadissa, altres se desfa en llàgrimes, llàgrimes, sí, d'aqueixes llàgrimes vergonyants que l'home plora a soles i a quin record se li enrogeixen després les galtes, però que en aquells moments li refresquen i aconsolen l'esperit... rentant-lo, de passada, de totes les immundícies amb què s'ha profanat.

Quan la violència del terrabastall se para, quan los nervis s'acquieten, poc a poc, per graus i amb temença, comença a desplegar-se l'esperança com arc de Sant Martí... Les excuses, les simpàtiques excuses, com flòretes colliortres per la tempestat, tornen a revifar-se... L'instint, amb una mitja rialleta de reconciliació, torna a obrir la porta a les pobres vanitats expainades... L'home comença a sentir en lo íntim de son ser que ha estat una mica injust amb si mateix, que no és tan, tan dolent com se pensava, ni la vida tan, tan inútil i enutjosa com semblava a primera vista... Victòria! La pau queda restabierta!... Mes, ¿fins a quan? ... Ah, això ja l'ho diran tos nervis de neurastènic i les ànsies de refinat! Perquè és infal·lible: l'Hora Negra de l'ànima contemporània mai és xorca, mai acaba la descendència... Darrere l'una vindrà l'altra a empallar·le i, per previngut que estigues, per més que t'afemis i parapetis, allà on l'arreplegui... te capbussa de nou!

Volem agrair a Lluís Albert i Rivas que ens hagi concedit el permís de reproducció d'aquest escrit.

Comparteix això:

Relacionats

Victor Català
A "L'avançat"

Julià Guillamon
A "El recuperat"

Uxue Apaolaza
A "L'avançat"

Categoria : [El recuperat](#)

Etiquetes : [Arnau Soler](#), [Caterina Albert](#), [Victor Català](#)

← [Victor Garcia Tur](#)

[Xènia Dyakonova](#) →